
Omzendbrief (nummer)

Kabinet van de Vlaamse minister van
Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Koning Albert II-laan 35 bus 33,
1030 Brussel
Tel. 02 552 64 00 - Fax 02 552 64 01

Aan
- de Diensten voor gezinszorg en aanvullende
thuiszorg
- de Landsbonden van de ziekenfondsen

Datum

Betreft: Opleiding dementiekundige zorgverlener in de gezinszorg
Opleiding dementiekundige zorgverlener in de diensten Maatschappelijk Werk van het
ziekenfonds
Bijlage: competentieprofiel trainers.

Mevrouw,
Mijnheer,

De diensten die hun personeel wensen op te leiden in het kader van het Transitieplan 'Dementiekundige basiszorg in het natuurlijk thuismilieu'¹ vinden in deze omzendbrief inlichtingen en richtlijnen met betrekking tot erkenning en attestering van dementiekundige zorgverleners.

De brief heeft ook tot doel te informeren over de richtlijnen die werden opgesteld in het kader van de erkenning van de opleidingen tot dementiekundige zorgverlener door de Vlaamse overheid.

Bijkomend wenst de Vlaamse overheid deze transitie te monitoren.

1. Situering

Deze omzendbrief situeert zich binnen de uitrol van het Transitieplan 'Dementiekundige basiszorg in het natuurlijk thuismilieu' van 28 maart 2014. Hij heeft betrekking op de opleidingen tot dementiekundige zorgverlener in de gezinszorg en tot dementiekundige zorgverlener in de diensten Maatschappelijk Werk van het ziekenfonds.

¹ www.jovandeurzen.be/sites/jvandeurzen/files/TransitieplanDementie.pdf

2. Voorwaarden met betrekking tot de erkenning van een opleiding tot dementiekundige zorgverlener in de gezinszorg

2.1 Inhoud en aantal uren

In overeenstemming met de criteria vermeld in het transitieplan, moeten minstens volgende aspecten in de cursus opgenomen worden:

- basiskennis dementie en belevingsgerichte zorg;
- praktische oefeningen omtrent omgang en communicatie en belevingsgerichte zorg;
- begrijpen van en omgaan met moeilijk hanteerbaar gedrag;
- begrijpen van en omgaan met familie;
- kennis van de sociale kaart;
- gericht kunnen doorverwijzen.

De cursus richt zich in essentie op het aanscherpen van de volgende competenties:

- a) Voor de verzorgende:
 - De cursist kan persoonsversterkend omgaan met de persoon met dementie.
 - De cursist bevordert het persoonsversterkende handelen van de mantelzorger ten aanzien van de persoon met dementie.
 - De cursist ondersteunt adequate coping bij de mantelzorger.
- b) Voor het begeleidend personeelslid wordt bovenstaande aangevuld met:
 - De cursist kan collega's of medewerkers coachen in het persoonsversterkend omgaan met de persoon met dementie en het ondersteunen van de mantelzorger.

De module voor verzorgenden in de gezinszorg beslaat 21 uur, deze voor het begeleidend personeelslid in de gezinszorg duurt 24 uur.
De module kan autonoom of geïntegreerd in een ruimere opleiding aangeboden worden.

2.2 Voorwaarden met betrekking tot de trainers

De trainer, die aan al de onderstaande voorwaarden voldoet, wordt gemachtigd om als 'trainer dementiekundige zorgverlener' op te treden.

1. De trainer voldoet aan het competentieprofiel (bijlage 1). De organisaties zijn zelf verantwoordelijk voor het checken van de competenties van de trainers.
2. De trainer van de opleiding dient een opleiding "train de trainer" gevolgd te hebben bij het Vlaams expertisecentrum dementie.
3. De trainer dient minstens één keer per jaar deel te nemen aan een navorming, supervisie of intervisie, georganiseerd door de regionale expertisecentra dementie.
4. De trainer respecteert de vorm en de cursusinhoud van het pakket en de modules zoals die, in overleg met de sector, werden ontwikkeld.
5. Elk jaar, ten laatste op 31 december van het desbetreffende jaar, bezorgt de trainer aan het Vlaams expertisecentrum dementie, een overzicht van de administratieve gegevens van het afgelopen jaar, zoals beschreven onder paragraaf 4.1. en 4.2.
6. De trainer maakt deel uit van één van de organisaties waarbinnen de cursisten tewerkgesteld zijn of van één van de expertisecentra dementie.

7. De machtiging tot trainer wordt stilzwijgend verlengd indien de trainer aan de eerste 6 voorwaarden blijft voldoen.

3. Voorwaarden met betrekking tot de erkenning van een opleiding tot dementiekundige zorgverlener in de diensten Maatschappelijk Werk van het ziekenfonds

3.1. Inhoud en aantal uren

In de opleiding dementiekundige zorgverlener, werkzaam in de diensten Maatschappelijk Werk van het ziekenfonds worden volgende thema's belicht (basis : beschrijving Transitieplan en overleg met de sector):

- omschrijving, prevalentie, diagnose en behandeling van dementie;
- beleving van de persoon met dementie: evolutie, besef, lerend vermogen, enz.;
- beleving van de familie;
- draagkracht en draaglast van de mantelzorgers;
- sociale kaart;
- juridische aspecten;
- ethische aspecten (fixatie, vroegtijdige zorgplanning,...);
- het belang van een genuanceerde beeldvorming.

De cursus richt zich in essentie op het aanscherpen van de volgende competenties:

- de cursist kan persoonsversterkend omgaan met de persoon met dementie;
- de cursist bevordert het persoonsversterkende handelen van de mantelzorgers ten aanzien van de persoon met dementie;
- de cursist biedt psychosociale ondersteuning en ondersteunt adequate coping van de zorgvrager en de mantelzorgers;
- de cursist oriënteert zorgvragers en mantelzorgers bij dementiespecifieke hulp- en zorgvragen naar geschikte hulpverlening en optimaliseert de toegang tot zorg.

De opleiding tot dementiekundige zorgverlener werkzaam in de diensten Maatschappelijk Werk van het ziekenfonds duurt 16 uur.

De module kan autonoom of geïntegreerd in een ruimere opleiding aangeboden worden.

3.2. Voorwaarden met betrekking tot de trainers

De trainer, die aan al de onderstaande voorwaarden voldoet, wordt gemachtigd om als 'trainer dementiekundige zorgverlener in de diensten Maatschappelijk Werk van het ziekenfonds' op te treden.

1. De trainer voldoet aan het competentieprofiel (bijlage 1). De organisaties zijn zelf verantwoordelijk voor het checken van de competenties van de trainers.
2. De trainer van de opleiding dient een opleiding "train de trainer" gevolgd te hebben bij het Vlaams expertisecentrum dementie of bij een regionaal expertisecentrum dementie.
3. De trainer is een referentiepersoon dementie.
4. De trainer dient minstens één keer per jaar deel te nemen aan een navorming, supervisie of intervisie georganiseerd door een regionaal expertisecentrum dementie.

5. De trainer respecteert de vorm en cursusinhoud van het pakket en de modules zoals deze, in overleg met de ziekenfondsen, werden ontwikkeld.
6. De trainer maakt deel uit van één van de organisaties waarbinnen de cursisten tewerkgesteld zijn of van één van de expertisecentra dementie.
7. De trainer bezorgt elk jaar ten laatste op 31 december van het desbetreffende jaar, aan het Vlaams expertisecentrum dementie, een overzicht met de benodigde administratieve gegevens, zoals beschreven onder paragraaf 4.1 en 4.2.
8. De machtiging van de trainer wordt stilzwijgend verlengd indien deze aan de eerste 7 voorwaarden blijft voldoen.

4. Attestering

Na het volgen van de volledige opleiding tot dementiekundige zorgverlener in de gezinszorg of dementiekundige zorgverlener werkzaam in de diensten Maatschappelijk Werk van het ziekenfonds wordt een attest afgeleverd. Het attest heeft geen juridische waarde maar toont wel de competentie van de medewerker aan.

4.1. Overgangmaatregel - Vrijstellingen van opleiding

Met vrijstelling wordt bedoeld dat men het attest verkrijgt zonder bijkomende opleiding te volgen. Deze mogelijkheid wordt voorzien voor medewerkers die aan de gemachtigde trainer het bewijs kunnen leveren reeds een opleiding/opleidingen gevolgd te hebben met minstens gelijkwaardige inhoud en duurtijd, zoals bepaald in punten 2.1 of 3.1. Deze opleiding(en) moeten hebben plaatsgevonden tussen 1 januari 2005 en 31 december 2015.

4.2. Voorwaarden tot het afleveren van een attest

De cursist die de hele opleidingsduur aanwezig was en op een actieve wijze geparticipeerd heeft aan de opleiding ontvangt op het einde van de opleiding een attest van de trainer (die voldoet aan de punten 2.2 en 3.2.).

De inrichtende organisatie houdt, voor mogelijke controle en als bewijs van aanwezigheid, de handgetekende aanwezigheidslijsten en de evaluatieformulieren, ingevuld door de cursisten, bij.

Een attest wordt afgeleverd volgens een door het Agentschap Zorg en Gezondheid hiervoor aan de trainers ter beschikking gesteld geëigend document.

Om een verdere monitoring van het aantal opgeleide dementiekundige zorgverleners mogelijk te maken, bezorgen de trainers ten laatste op 31 december van het jaar waarin de vormingscyclus werd gegeven, aan het Vlaams expertisecentrum dementie en aan het Agentschap Zorg en Gezondheid, de volgende gegevens:

- Naam van de organisatie die de opleiding heeft georganiseerd
- Aard van de opleiding die gegeven werd
- Voornaam en naam van de trainer die de opleiding heeft gegeven
- Waar en wanneer de opleiding is doorgegaan
- Duur (aantal dagen en uren) van de opleiding
- Soort attest dat afgeleverd werd
- Functie van de cursist
- Zorgregio waartoe de cursist behoort

Het Vlaams expertisecentrum dementie stelt hiervoor een web-applicatie ter beschikking: <http://infocentrum.dementie.be/attestering>.

De locatie van deze applicatie wordt tijdens de train de trainer-cursus meegedeeld aan de trainers. Er staat tevens een link naar deze applicatie op de website van het Agentschap Zorg en Gezondheid.

Via dezelfde web-applicatie, <http://infocentrum.dementie.be/attestering>, bezorgt de trainer een samenvatting van de evaluatieformulieren van de cursisten van de door hem/haar gegeven opleidingen.

De verantwoordelijke van de organisatie die een dementiekundige zorgverlener opleidt, gaat na of aan alle voorwaarden voor een attestering voldaan is.

Deze omzendbrief, alsook het model van het attest worden op de website van het Agentschap Zorg en Gezondheid ter beschikking gesteld van de opleidingsinstellingen.

Bij vragen over deze omzendbrief kan u steeds terecht bij:

Agentschap Zorg en Gezondheid
Koning Albert II-laan 35, bus 33
1030 Brussel

Erna Scheers
Teamverantwoordelijke eerste lijn en thuiszorg
Tel. 02 553 33 55
Erna.scheers@zorg-en-gezondheid.be

Christine Aspee
Sectorverantwoordelijke
Tel. 02 553 35 30
Christine.aspee@zorg-en-gezondheid.be

We zijn ervan overtuigd dat deze opleidingen en de inzet van de dementiekundige zorgverleners de kwaliteit van zorgverlening aan de personen met dementie zal ondersteunen en danken de diensten voor het opgenomen engagement.

Brussel,

Jo Vandeurzen
Vlaams minister van Welzijn,
Volksgezondheid en Gezin

Bijlage 1: competentieprofiel trainers

Kennis rond dementie, familierelaties is onontbeerlijk

1. Diepgaande kennis over dementie: omschrijving, vormen, prevalentie, beleving van persoon met dementie en zijn mantelzorgers, ethische en juridische aspecten verbonden aan dementie
2. Basiskennis ontwikkelingspsychologie, ouderen- en volwassenenpsychologie, gehechtheidstheorieën
3. Kennis en inzicht in de basisprincipes van de systeemtheorie en het contextueel denken
4. Kennis en inzicht in rouw- en verlieservaringen, rouwmodellen, belevingsaspecten van mantelzorgers en personen met dementie
5. Kennis en inzicht in de specifieke noden en behoeften, copingstrategieën, draagkracht en draaglastdynamieken bij mantelzorgers, familie en kinderen.

Kerncompetenties

1. Doceren/didactische vaardigheden
2. Het begeleiden van een groepsproces
3. Communicatieve vaardigheden
4. Zelfstandigheid
5. Adviesvaardigheid

1. Doceren/didactische vaardigheden

Gedragsindicatoren:

- hij/zij brengt op een gestructureerd en overzichtelijk wijze de theorie over
- hij/zij brengt op een duidelijke wijze de doelstellingen en methodieken van de oefeningen over
- hij/zij legt tijdens het nabespreken van de oefeningen op een heldere wijze de link met de theorie
- hij/zij presenteert ideeën en feiten op heldere wijze aan een groep en maakt daarbij gebruik van ter zake doende middelen

2. Het begeleiden van een groepsproces

De opleidingen dementiekundige zorgverlener gebeuren in groep. Dat houdt in dat jij als trainer niet alléén bepaalt wat de groep leert. Leden uit de groep reageren op elkaar en leren van elkaar. De trainer moet ervoor zorgen dat de groep zich prettig voelt. In het begin van een training hebben mensen behoefte aan structuur en houvast. Als trainer heb je daarin een belangrijke rol. Naarmate de training langer duurt, raken deelnemers vertrouwd met elkaar.

Gedragsindicatoren:

- hij/zij is alert op de behoeften en gevoelens van anderen en heeft het vermogen om daarop sensitief en effectief te reageren
- hij/zij reageert gepast sociale interacties, zodat irritaties en conflicten vermeden worden.

3. Communicatieve vaardigheden

Gedragsindicatoren:

- hij/zij is toegankelijk en maakt tijd om te luisteren
- hij/zij geeft effectieve feedback aan de cursisten:
 - hij/zij beschrijft concreet gedrag dat hij/zij heeft waargenomen tijdens de oefeningen
 - hij/zij geeft weer welk effect dat gedrag heeft.
 - hij/zij geeft de ander gelegenheid te reageren.
 - hij/zij geeft tips en handreikingen voor een betere aanpak.

4. Zelfstandigheid

Gedragsindicatoren:

- hij/zij is in staat de opleiding goed uit te voeren zonder hulp van anderen.
- hij/zij werkt efficiënt, besteedt zijn tijd nuttig.
- hij/zij kijkt vanuit verschillende invalshoeken en bedenkt oorspronkelijke oplossingen en vernieuwende alternatieven en ideeën voor de aanpak van vraagstukken.
- hij/zij stelt zich explorerend en kritisch op, vraagt door om zaken helder te krijgen en een standpunt in te kunnen nemen.

5. Adviesvaardigheid

Gedragsindicatoren:

- hij/zij reikt op basis van ervaring en deskundigheid, oplossing(s)richting(en) aan voor vraagstukken van klanten of deelnemers.
- hij/zij brengt wensen, behoeften en vragen van cliënten en cursisten op adequate wijze in kaart, speelt er effectief op in.
- hij/zij komt vanuit de eigen deskundigheid met onderbouwde voorstellen.